

SVENSKA
SPÅRVÄGSFÖRENINGEN

ÅRSMÖTET I GÖTEBORG

DEN 23—24 SEPT. 1929

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
Program	7
Protokoll	9
Styrelseberättelse	20
Revisionsberättelse	23
Yttrande över förslag till ny motorfordonsförordning och ny vägtrafikstadga	24
Föredrag:	
Göteborgs spårvägar under 50 år. Direktör <i>C. A. Reuterswärd</i>	27
Lokaltrafikens utveckling i Sundsvall och dess industridistrikt. Civilingenjör <i>Alf Lindén</i>	35
Diskussionsinlägg	40
Axbergerläset, ny förreglingsanordning för spårväxlar. Ingenjör <i>E. Axberger</i>	43
Spår och ledningar. Spårvägschef <i>O. Lange</i>	47
Rullande materiel, verkstäder och hallar. Maskiningenjör <i>E. Grotte</i>	65
Vagnbyggnader vid Stockholms spårvägar. Ingenjör <i>H. Hjorth</i>	75
Diskussionsinlägg	93
Moderna omnibusstyper. Ingenjör <i>Thor Lange</i>	95
Anförande i omnibusfrågan. Direktör <i>G. Lindmark</i>	119
Diskussionsinlägg	123
Helautomatiska omformarestationer för bandrift. Direktör <i>H. Ångström</i>	125
Karta över Göteborgs spårvägars spårvägs- och omnibusslinjer	151

SVENSKA SPÅRVÄGSFÖRENINGEN.

Grundad år 1905.

Styrelse:

Ordförande:

Hellgren, G., direktör, Stockholms spårvägar.

Vice ordförande:

Reuterswärd, C. A., direktör, Göteborgs spårvägar.

Övriga ledamöter:

Hultman, E., direktör, Malmö spårvägar.

Lange, O., ingenjör, Hälsingborgs spårvägar.

Nerell, Å., direktör, Stockholm—Rimbo Järnvägs Aktiebolag.

Suppleanter:

Hjorth, E., direktör, Lidingö Trafikaktiebolag.

Ångström, H., direktör, Uppsala spårvägar.

Sekreterare:

Augustinsson, Wilh., ombudsman, Stockholms spårvägar.

Ordförandens och sekretariatets

adress: Tegnérgatan 2 A. 1 tr., Stockholm.

telefon: Namnanrop: »Spårvägen» eller 803 08.

Medlemmar:

Hedersledamot:

Hjortzberg, Ernst, kapten, Stockholm.

Ordinarie medlemmar:

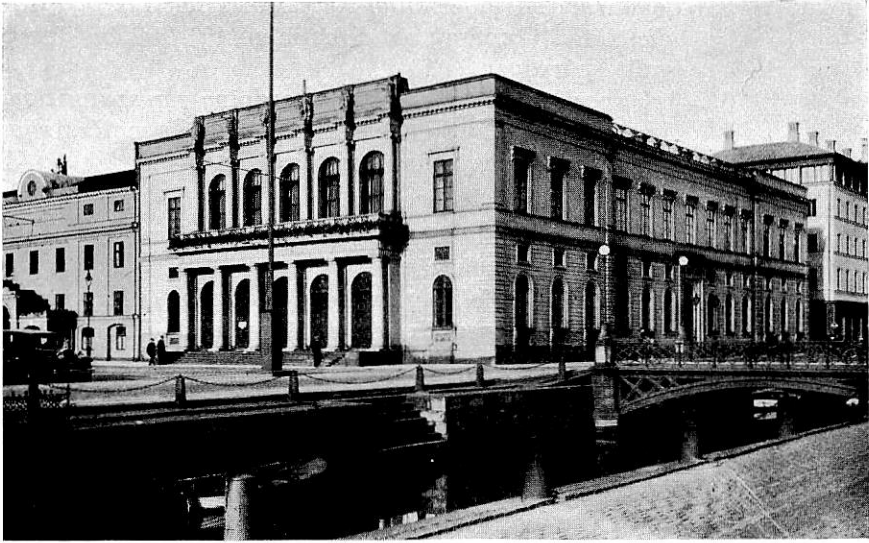
Aktiebolaget Stockholms Spårvägar,
Gävle Stads Spårvägar,
Göteborgs Spårvägar,
Hälsingborgs Stads Spårvägar,
Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön,
Jönköpings Spårvägar,
Karlskrona Stads Spårvägar,
Lidingö Trafikaktiebolag,
Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag,
Malmö Stads Spårvägar,
Norrköpings Spårvägar,
Spårvägsaktiebolaget Upsala—Mälaren,
Stockholm—Rimbo Järnvägsaktiebolag,
Sundsvalls Spårvägs Aktiebolag,
Trafikaktiebolaget Stockholm—Södra Lidingön,
Upsala Spårvägs Aktiebolag.

Extra medlemmar:

Asker, C. F., kapten, Stockholm,
Billing, I., byrådirektör, Råsunda,
Bolinder, Nils, byråchef, major, Stockholm,
Enström, A. F., kommerseråd, Stockholm,
Ericsson, E. C., byrådirektör, Stockholm,
Landtmansson, K., statsinspektör, Stockholm,
Lundin, Erik, direktör, Stockholm,
Pallin, K. A., trafikchef, Hagfors,
Stähle, Viktor, major, Kalmar,
Stähle, L. W., maskininspektör, Stockholm,
Tamm, Percy H:sson, ingenjör, Stockholm,
Valsinger, P. Axel, byråchef, Stockholm,
Wendt, Ivar, direktör, Jonsered,
Östberg, Gustaf, kapten, Stockholm.

Passiva medlemmar:

Aktiebolaget Bofors, Bofors,
Aktiebolaget Scania-Vabis, Södertälje,
Aktiebolaget Svenska Järnvägsverkstäderna, Linköping.
Aktiebolaget Svenska Maskinverken, Södertälje,
Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, Västerås,
Elektriska Aktiebolaget A. E. G., Stockholm,
Tidaholms Bruks Aktiebolag, Tidaholm.

Börsen.

Med anledning av Göteborgs spårvägars den 24 september 1929 infallande 50-årsjubileum hade Svenska Spårvägsföreningen inbjudits att i samband med jubileets firande avhålla sitt årsmöte i Göteborg. Årsmötet, det 25. i ordningen, gick i enlighet härmed av stapeln måndagen den 23 och tisdagen den 24 september 1929.

För mötet hade följande program uppgjorts:

PROGRAM

FÖR

SVENSKA SPÅRVÄGSFÖRENINGENS ÅRSMÖTE I GÖTEBORG

den 23—24 september 1929.

Lokal: Börsen, Stadsfullmäktiges sessionssal, Östra Hamngatan 21, vid Gustaf Adolfs torg.

Måndagen den 23 september 1929.

- Kl. 10.00
1. Årsmötets öppnande.
 2. Val av ordförande och vice ordförande för årsmöte och föreningsstämma.
 3. Val av justeringsmän.
 4. »Göteborgs spårvägar under 50 år.» Föredrag av direktören C. A. Reuterswärd, Göteborgs spårvägar.

5. »Lokaltrafikens utveckling i Sundsvall och dess industri-distrikt.» Föredrag av direktören *Alf Lindén*, Sundsvalls spårvägar.
6. »*Axbergerläset, ny förreglingsanordning för spårväxlar.*» Demonstreras av konstruktören, ingenjören *E. Axberger*, Stockholms spårvägar.
- Kl. 13.00 Gemensam lunch å Palace Hotel.
- Kl. 15.00 7. »*Spår och ledningar.*» Rapport av ingenjören *O. Lange*, Hälsingborgs spårvägar.
8. »*Rullande materiel, verkstäder och hallar.*» Rapport av maskiningenjören *E. Grotte*, Järnvägs A.-B. Stockholm—Saltsjön.
9. »*Vagnbyggnader vid Stockholms spårvägars verkstäder.*» Föredrag av ingenjören *H. Hjorth*, Stockholms spårvägar.
10. »*Helautomatiska omformarestationer för bandrift.*» Föredrag av direktören *H. Ångström*, Uppsala spårvägar.
11. »*Moderna omnibusstyper.*» Föredrag av ingenjören *Th. Lange*, Stockholms spårvägar.
- Kl. 19.00 Gemensam middag å Grand Hotel Haglund.
Klädsel: Vardagsdräkt.

Tisdagen den 24 september 1929.

- Kl. 10.00 12. Ordinarie föreningsstämma:
- a) Årsberättelsen.
 - b) Granskning av styrelsens förvaltning och därmed sammanhängande fråga om ansvarsfrihet.
 - c) Val av styrelse. (I tur att avgå äro: herrar Nerell och Ångström.)
 - d) Val av revisorer.
 - e) Val av nya medlemmar.
 - f) Val av en medlem i kommittén för »Rullande materiel, verkstäder och hallar».
 - g) 1930 års möte.
- Kl. 11.00 Besök i Göteborgs spårvägars garagebyggnad vid Friggagatan. (Omnibussar avgå från Gustaf Adolfs torg kl. 11.05.)
- Kl. 12.00 Avresa i omnibussar till Järntorget samt spårvagnsresa till Långedrag.
- Kl. 13.00 Göteborgs stads lunch å Långedrag's vinterrestaurant.
- Kl. 14.30 Båttur i hamnen från Långedrag med besök å Svenska Lloyds nya turbinångare »Britannia».
Té serveras på »Britannia» av Rederiaktiebolaget Svenska Lloyd.

- Kl. 17.00 Avresa från »Britannia» med omnibussar till staden.
 Kl. 19.00 Göteborgs spårvägars middag å Börsen.

I årsmötet deltog representanter från samtliga ordinarie och passiva medlemmar, varjämte hedersledamoten och fem extra medlemmar närvaro.

Inbjudan att delta i årsmötet hade jämväl utgått till övriga skandinaviska länder. Såväl från Danmark som Finland och Norge hade sålunda ombud tillstädeskommit.

Efter särskild inbjudan närvaro vid årsmötet representanter från följande företag, vilka ansökt om passivt medlemskap, nämligen:

från Aktiebolaget Scania-Vabis: verkställande direktören G. Lindmark och direktören Walter Köster:

från Aktiebolaget Svenska Järnvägsverkstäderna: överingenjören Carl Johan Ugglå;

från Tidaholms Bruks Aktiebolag: verkställande direktören Otto E. F. Schmidt.

Följande utanför föreningen stående personer hade dessutom inbjudits att närvara vid förhandlingarna, nämligen:

landshövdingen Oscar von Sydow, Göteborg,

professorn Malte Jacobsson, Göteborgs stadsfullmäktiges ordförande, maskindirektören D. O. Silfverstolpe, Göteborgs stadsfullmäktiges 1:e vice ordförande,

expeditionsföreståndaren Axel Dahlström, Göteborgs stadsfullmäktiges 2:e vice ordförande,

direktören Aug. Åkesson, ordförande i Göteborgs drätselkammars 2:dra avdelning,

doktorn Olof Forselius, vice ordförande i Göteborgs drätselkammars 2:dra avdelning,

handlanden Birger Jansson, vice ordförande i Göteborgs drätselkammars 1:sta avdelning,

justitieborgmästaren Bernhard Lindberg, Göteborg, och handels- och politieborgmästaren Ernst Frick, Göteborg.

Mötesprotokollet var av följande lydelse:

Protokoll, hållet vid Svenska Spårvägsföreningens årsmöte å Börsen i Göteborg måndagen den 23 och tisdagen den 24 september 1929.

Närvarande:

Aktiebolaget Stockholms Spårvägar:

Transportmästaren J. A. Wallin.

Fabrikören Aug. Lindmark.

Ledamoten av Försäkringsrådet *O. Carlsson*.
 Direktören *G. Hellgren*.
 Ombudsmannen *Wilh. Augustinsson*.
 Maskiningenjören *E. Engdahl*.
 Trafikchefen *E. Magnuson*.
 Kamreraren *O. Westerberg*.
 Ingenjören *E. Axberger*.
 Ingenjören *H. Hjorth*.
 Ingenjören *Th. Lange*.

Gävle Stads Spårvägar:

Ingenjören *S. Mortimer*.
 Disponenten *W. Bengtson*.
 Föreståndaren *O. Holm*.
 Kontoristen *J. W. Lind*.
 Faktorn *C. W. Westlund*.
 Driftsingenjören *S. Landquist*.

Göteborgs Spårvägar:

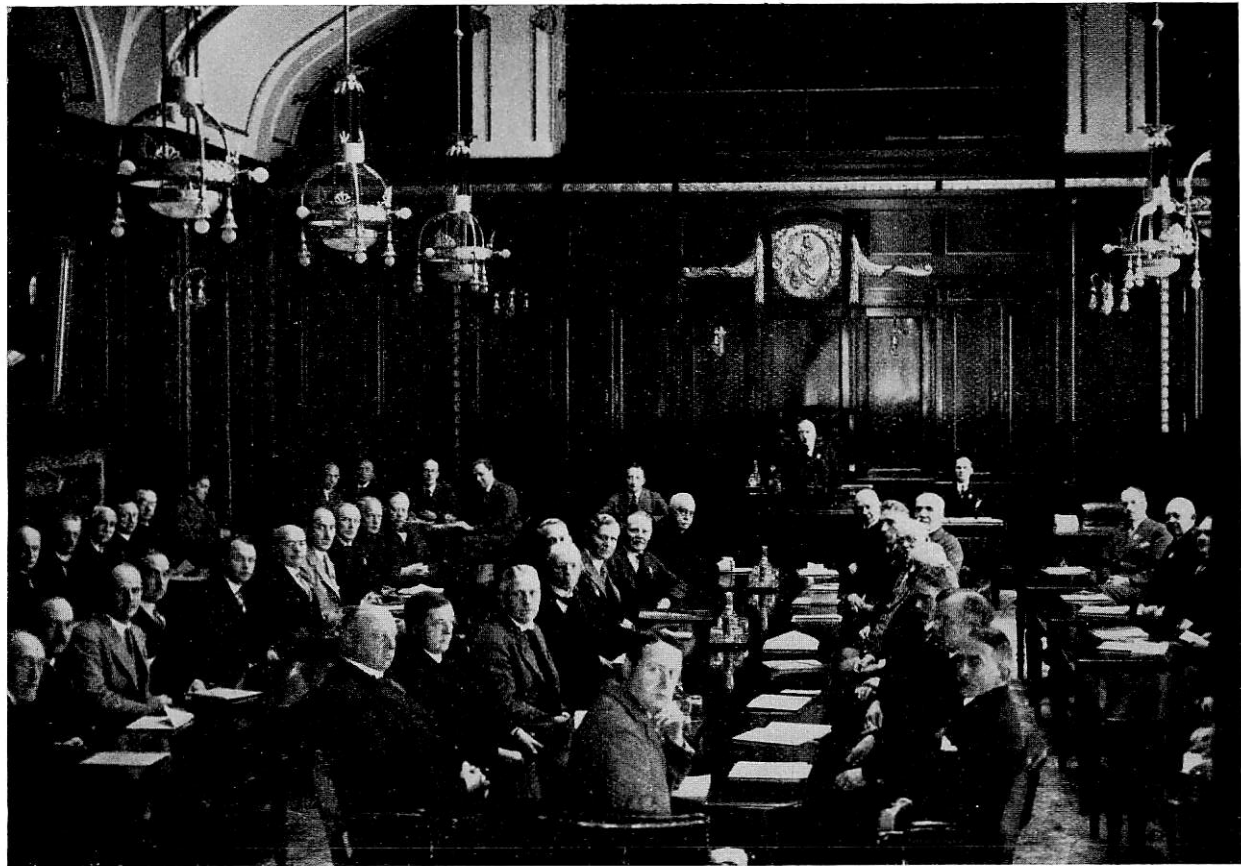
Kassören *Hugo Larsson*.
 Redaktören *Emil Rosén*.
 Bandirektören *A. Larsson-Ryhagen*.
 Ingenjören *A. J. Eduards*.
 Riksdagsman *Curt L. Larsson*.
 Verkstadsarbetaren *J. A. Jonasson*.
 Sägverksarbetaren *Viktor Svensson*.
 Trafikdirektören *Per Lagerberg*.
 Direktören *C. A. Reuterswärd*.
 Avdelningschefen *Ad. Eriksson*.
 Banningenjören *Th. Vidlund*.
 Verkstadsingenjören *C. A. Christensson*.
 Byråingenjören *Hj. Bellander*.
 Kamreraren *J. A. Svensson*.

Hälsingborgs Stads Spårvägar:

Spårvägschefen *Otto Lange*.
 Kassören *Anders Persson*.
 Rörläggaren *N. A. Pålsson*.
 Civilingenjören *Hjalmar Olsson*.

Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön:

Kaptenen *Håkan Bodman*.
 Maskiningenjören *E. Grotte*.

Deltagare i årsmötet 1929.

Jönköpings Spårvägar:

Civilingenjören Rudolf Linse.

Karlskrona Stads Spårvägar:

Kamreraren O. Kloo.

Lidingö Trafikaktiebolag:

Direktören Erik Hjorth.

Direktören N. Myrmark.

Ingenjören E. Schéle.

Luossavaara—Kuirunavaara Aktiebolag:

Disponenten C. G. Granström.

Malmö Stads Spårvägar:

Direktören P. A. Johansson.

Lokomotivföraren A. L. Johansson.

Direktören E. Hultman.

Norrköpings Spårvägar:

Direktören Sven A. Andersson.

Byråingenjören Thore Frisk.

Spårvägsaktiebolaget Upsala—Mälaren:

Direktören H. Ångström.

Stockholm—Rimbo Järnvägsaktiebolag:

Direktören Åke Nerell.

Maskiningenjören J. Lindholm.

Sundsvalls Spårvägs Aktiebolag:

Direktören Alf Lindén.

Trafikaktiebolaget Stockholm—Södra Lidingön:

Kaptenen J. A. Ericsson.

Upsala Spårvägs Aktiebolag:

Direktören H. Ångström.

Hedersledamot:

Kaptenen Ernst Hjortzberg.

Extra medlemmar:

Kaptenen *C. F. Asker.*
 Byrådirektören *E. C. Ericsson.*
 Trafikchefen *K. A. Pallin.*
 Majoren *Viktor Ståhle.*
 Direktören *Ivar Wendt.*

Passiva medlemmar:

Aktiebolaget Bofors:
 Ingenjören *Robert Hellström.*

Elektriska Aktiebolaget A. E. G.:
 Civilingenjören *Sigurd Halden.*

Allmänna Svenska Elektriska A.-B.
 Ingenjören *C. Wijkborn.*
 Ingenjören *Heinrici.*

*Inbjudna representanter från:**Danmark:*

Direktören *A. Juel-Hansen,* Københavns Sporveje.
 Ingenjören *A. Prange,* Nordsjællands Elektricitets og Sporvejs Ak-
 tieselskab.

Norge:

Direktören *Chr. J. Mohn,* Bergens Sporvei.

Finland:

Professorn <i>Onni Tarjanne</i>	} Spårvägs- och Omnibuss A.-B. i Helsingfors.
Direktören <i>G. Idström</i>	
Ingenjören <i>Kaj Arnold Larsen</i>	

Särskilt inbjudna:

Landshövdingen *Oscar von Sydow.*
 Professorn *Malte Jacobsson.*
 Maskiningenjören *D. O. Silfverstolpe.*
 Expeditionsföreståndaren *Axel Dahlström.*
 Direktören *Aug. Åkesson.*
 Doktorn *Olof Forselius.*
 Handlanden *Birger Jansson.*
 Justitieborgmästaren *Bernhard Lindberg.*
 Handels- och politieborgmästaren *Ernst Frick.*

Måndagen den 23 september 1929.

§ 1.

Sedan mötesdeltagarna kl. 10 samlats i Stadsfullmäktiges sessions-sal, hälsade ordföranden i styrelsen för Göteborgs spårvägar, kassören Hugo Larsson. Svenska Spårvägsföreningen och dess medlemmar välkomna till Göteborg och överlämnade därefter ordet till ordföranden i föreningens styrelse, direktören Gösta Hellgren.

§ 2.

Herr Hellgren framförde föreningens tack till styrelsen för Göteborgs spårvägar för dess inbjudan och förklarade därefter årsmötet öppnat.

§ 3.

På förslag av herr Wallin valde mötet härefter herr Hellgren till ordförande samt kassören Hugo Larsson och direktören C. A. Reuterswärd till vice ordförande vid förhandlingarna.

Undertecknad Augustinsson hade att såsom föreningens sekreterare föra protokoll över mötesförhandlingarna.

§ 4.

Utsågos redaktören Emil Rosén och kaptenen Ilåkan Bodman att jämte ordföranden justera mötesprotokollet.

Dagens förhandlingar förlades i återstående delar till angränsande lilla samlingsalen.

§ 5.

Direktören Reuterswärd, Göteborgs spårvägar, höll härefter föredrag om »Göteborgs spårvägar under 50 år». Föredraget med därtill hörande grafiska tabeller m. m. skulle biläggas detta protokoll. (Bil. A.)

§ 6.

Härefter höll direktören Alf Lindén, Sundsvalls spårvägar, ett med skioptikonbilder beledsagat anförande över ämnet »Lokaltrafikens utveckling i Sundsvall och dess industridistrikt». (Bil. B.)

Efter föredraget yttrade sig herrar Rosén, Göteborg, och Hultman, Malmö.

§ 7.

Efter ett kort inledningsanförande demonstrerade ingenjören E. Axberger, Stockholms spårvägar, en av honom konstruerad ny förreglingsanordning för spårväxlar. Beskrivning härå finge efter konstruktörens medgivande intagas i protokollet. (*Bil. C.*)

§ 8.

Avlade spårvägschefen O. Lange, Hälsingborgs spårvägar, rapport från kommittén för »Spår och ledningar» rörande dess arbete under senaste verksamhetsåret.

Rapporten jämte ett urval av därtill hörande bilder skulle biläggas protokollet. (*Bil. D.*)

Kl. 12.45 avbrötos förhandlingarna och intogs gemensam lunch å Palace Hotel.

Förhandlingarna återupptogs kl. 15.

§ 9.

Maskiningenjören E. Grotte, Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltjön, lämnade härefter en med ljusbilder beledsagad redogörelse från kommittén för »Rullande materiel, verkstäder och hallar». (*Bil. E.*)

§ 10.

Härefter följde föredrag av ingenjören H. Hjorth, Stockholms spårvägar, om »*Vagnbyggnader vid Stockholms spårvägars verkstäder*». (*Bil. F.*)

Efter föredraget yttrade sig herrar Hultman, Malmö, O. Lange, Hälsingborg, och Mohn, Bergen.

§ 11.

Ingenjören Thor Lange, Stockholms spårvägar, höll härefter föredrag över ämnet »*Moderna omnibustyper*». Föredraget jämte bilder i urval skulle biläggas protokollet. (*Bil. G.*)

I anslutning till herr Langes föredrag redogjorde direktören G. Lindmark, Aktiebolaget Scania-Vabis, för sina intryck från en sistlidna vår företagen studieresa i Amerika (referat *Bil. H*) och lämnade på framställning av herr Hultman, Malmö, en del specialupplysningar angående omnibussar av den s. k. twincoach-typen.

Utsikt över Göteborgs hamn.

§ 12.

Härefter redogjorde direktören H. Ångström, Upsala spårvägar, för »Helautomatiska omformarestationer för bandrift», vilket föredrag jämte bildmaterial skulle intagas i protokollet. (*Bil. I.*)

Kl. 18 avbrötos förhandlingarna.

Kl. 19 intogs gemensam middag å Grand Hotel Haglund. Vid midnatten presiderade föreningens ordförande, herr Hellgren. Såsom föreningens gäster närvaro representanterna från grannländerna samt från Göteborgs stad ordföranden och förste vice ordföranden i stadsfullmäktige, professorn Malte Jacobsson och maskindirektören D. O. Silfverstolpe, samt ordföranden i drätselkammarens andra avdelning, direktören Aug. Åkesson. Från broderföretagen i Danmark, Finland och Norge framfördes hälsningar av herrar Juel-Hansen, Idström och Mohn. För föredragshållarna talade herr Hultman, Malmö.

Tisdagen den 24 september 1929.

Förhandlingarna togo sin början kl. 10 i Stadsfullmäktiges sessionssal.

Härvid företogs till behandling de ärenden, som förelågo för årets

ordinarie föreningsstämma.

§ 13.

Efter föredragning i påfordrade delar av styrelsens och revisorernas berättelser beviljade stämman styrelsen ansvarsfrihet för dess förvaltning.

§ 14.

Styrelseledamoten direktören Åke Nerell och suppleanten direktören Hilding Ångström, vilka med innevarande stämma vore i tur att avgå ur styrelsen, fingo härefter sina mandat förnyade till ordinarie föreningsstämma år 1931.

§ 15.

Förutvarande revisorer, kamreraren Otto Westerberg och kaptenen J. A. Ericsson, valdes härefter att jämväl för år 1930 granska styrelsens förvaltning och föreningens räkenskaper.

§ 16.

På förslag av styrelsen valde stämman

till *extra medlem*:

e. byråchefen i Kommunikationsdepartementet majoren Nils Bolinder

samt till *passiva medlemmar*:

Aktiebolaget Scania-Vabis, Södertälje.

Aktiebolaget Svenska Järnvägsverkstäderna, Linköping,

Aktiebolaget Svenska Maskinverken, Södertälje, och

Tidaholms Bruks Aktiebolag, Tidaholm.

§ 17.

Under erinran om att ledamoten av kommittén för »Spår och ledningar», avdelningschefen vid Göteborgs spårvägar O. Malmer sedan senaste årsmöte avlidit, framförde ordföranden härefter i ett av de närvarande stående åhört anförande föreningens och dess medlemmars tack till den avlidne för hans intresserade arbete inom föreningen och lyste frid över hans minne.

Stämman utsåg härpå verkstadsingenjören C. A. Christensson att efter herr Malmer vara ledamot av kommittén.

§ 18.

Uppstogs till behandling frågan om 1930 års möte.

I sin egenskap av ordförande för Aktiebolaget Stockholms Spårvägar meddelade herr Wallin, att han erhållit i uppdrag att till stämman framföra en inbjudan att förlägga detta möte till Stockholm, och uttalade den förhoppningen, att detta bleve mötets beslut. Mötet, vilket

vore avsett att anordnas som ett gemensamt skandinaviskt spårvägs-
möte, borde lämpligen äga rum under tiden för blivande utställning
därstädes.

Sedan herr Kloo utan yrkande meddelat, att han haft för avsikt att
inbjuda till årsmötets avhållande i Karlskrona, vilken stad år 1930
komme att fira sitt 250-årsjubileum, beslöt stämman att acceptera
herr Wallins förslag och uppdrog åt föreningens styrelse att härför
träffa nödiga åtgärder.

§ 19.

Elektriska Standardiseringskommittén hade i skrivelse av den 21
innevarande september månad hemställt om utökning av föreningens
representantskap i kommitténs utskott för elektriskt banmaterial.

Med anledning härav utsåg stämman direktören Hilding Ångström,
Upsala spårvägar, och verkstadsingenjören C. A. Christensson, Göte-
borgs spårvägar, att jämte tidigare utsedda herrar Engdahl och L. W.
Stähle vara Svenska Spårvägsföreningens representanter i berörda
utskott.

§ 20.

Sedan ordföranden meddelat, att föreningen erhållit tillfälle yttra
sig över tillsatta sakkunnigas förslag till ny motorfordonsförordning
och ny vägtrafikstadga, uppdrog stämman åt styrelsen att avgiva ytt-
rande i saken.¹

§ 21.

Som härutöver intet ärende förekom å föredragningslistan och då
annan frågas upptagande till behandling icke föreslogs, förklarades
årsmötesförhandlingarna kl. 10.45 avslutade.

Härefter företogo mötesdeltagarna i omnibussar en färd till Göte-
borgs spårvägars under arbete varande garagebyggnad vid Frigga-
gatan. Sedan garagebyggnaden och dess olika anordningar besetts un-
der ledning av direktör Reuterswärd, ställdes färden till Järntorget,
där deltagarna fingo tillfälle åse den med anledning av spårvägs-
jubiléet anordnade minneskortegen på dess väg in mot staden. Här-
efter avgick extratåg till Långedrag. Under färden dit demonstrerades
de delar av banan å vilken genomgående termitsvetsning utförts av
skarvarna å vignolskenor på syllar.

Till kl. 13 hade Göteborgs Stad inbjudit mötesdeltagarna till lunch
å Långedrag's vinterrestaurant. Efter lunchen, vid vilken ordföranden
i stadens fullmäktige, professor Jacobsson, presiderade, fördes del-

¹ Styrelsens yttrande, avlämnat den 22 oktober 1929, återfinnes å sid. 24.

tagarna i ångbarkasser genom Göteborgs hamn åter till staden och besågo därefter med skeppsredaren Werner Lundqvist och kontorschefen E. Heden som ciceroner Rederiaktiebolaget Svenska Lloyds nya turbinångare »Britannia». Ombord serverades té under värdskap av herrar Lundqvist och Heden med fruar.

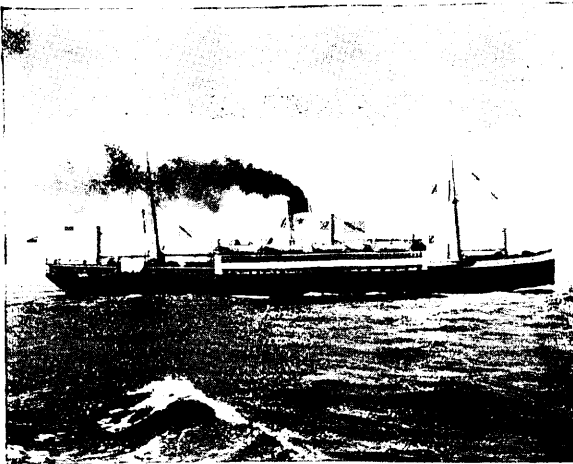
Som ett led i firandet av sitt 50-årsjubileum hade Göteborgs spårvägar inbjudit mötesdeltagarna jämte representanter för stadens verk och myndigheter samt spårvägspersonalens olika grupper till middag å Börsen kl. 19. Vid middagen framförde föreningens ordförande herr Hellgren Svenska Spårvägsföreningens hyllning till Göteborgs Spårvägar med anledning av företagens 50-åriga tillvaro.

Vid protokollet:
Wilh. Augustinsson.

Justeras:

Gösta Hellgren.

Emil Rosén. Håkan Bodman.

T/S Britannia.

Styrelsen för Svenska Spårvägsföreningen får härmed avgiva följande

BERÄTTELSE FÖR ÅR 1928.

1. Årsmötet 1928:

Efter inbjudan av Hälsingborgs Stads Kommunala Affärsverk avhöll föreningen sitt 24. årsmöte i Hälsingborg fredagen den 17 och lördagen den 18 augusti 1928.

Mötesförhandlingarna föreligga i tryck.

2. Medlemmar:

Å Hälsingborgsmötet invaldes

till *ordinarie medlem*:

Spårvägs Aktiebolaget Upsala—Mälaren, Uppsala:

till *extra medlem*:

Kaptenen C. F. Asker, Stockholm;

till *passiva medlemmar*:

Aktiebolaget Bofors, Bofors,

Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget, Västerås.

Elektriska Aktiebolaget A. E. G., Stockholm.

allt räknat från och med år 1929.

Föreningen består sålunda av följande medlemmar:

Hedersledamot:

Kaptenen Ernst Hjortzberg.

Ordinarie medlemmar:

Aktiebolaget Stockholms Spårvägar,

Gävle Stads Spårvägar,

Göteborgs Spårvägar,

Hälsingborgs Stads Spårvägar,

Järnvägsaktiebolaget Stockholm—Saltsjön.

Jönköpings Spårvägar.

Karlskrona Stads Spårvägar.

Lidingö Trafikaktiebolag,
 Luossavaara—Kiirunavaara Aktiebolag,
 Malmö Stads Spårvägar,
 Norrköpings Spårvägar,
 Spårvägs Aktiebolaget Upsala—Mälaren,
 Stockholm—Rimbo Järnvägs Aktiebolag,
 Sundsvalls Spårvägs Aktiebolag,
 Trafikaktiebolaget Stockholm—Södra Lidingön,
 Upsala Spårvägs Aktiebolag.

Extra medlemmar:

Kaptenen C. F. Asker,
 Byrådirektören I. Billing,
 Kommerserådet A. F. Enström,
 Byrådirektören E. C. Ericsson,
 Statsinspektören K. Landtmansson,
 Direktören Erik Lundin,
 Trafikchefen K. A. Pallin,
 Majoren Viktor Ståhle,
 Maskininspektören L. W. Ståhle,
 Ingenjören Percy H:sson Tamm,
 Byråchefen P. Axel Valsinger,
 Direktören Ivar Wendt,
 Kaptenen Gustaf Östberg.

Passiva medlemmar:

Aktiebolaget Bofors,
 Allmänna Svenska Elektriska Aktiebolaget,
 Elektriska Aktiebolaget A. E. G.

3. Styrelse:

Efter vid föreningsstämman företagna kompletteringsval består styrelsen av följande ordinarie ledamöter, nämligen:

Ingenjören O. Lange,	vald till ordinarie stämma	1931,
Direktören C. A. Reuterswärd,	» » » »	1931.
Direktören Gösta Hellgren,	» » » »	1930.
Direktören Einar Hultman,	» » » »	1930.
Direktören Åke Nerell,	» » » »	1929.

Suppleanter äro:

Direktören Erik Hjorth,	vald till ordinarie stämma	1931,
Direktören Hilding Ångström,	» » » »	1929.

Till ordförande har styrelsen utsett Direktör Hellgren och till vice ordförande Direktör Reuterswärd.

4. *Kommittéer inom föreningen:*

Ändring i kommittéernas sammansättning har under år 1928 ej ägt rum, utan bestodo desamma vid 1929 års ingång fortfarande av följande ledamöter:

Kommittén för »Spår och ledningar»:

Ingenjören O. Lange. Hälsingborg.
 Banningenjören R. Gripe. Stockholm.
 Majoren Viktor Ståhle. Kalmar.
 Ingenjören Anders Bergman. Malmö.

Kommittén för »Rullande materiel, verkstäder och hallar»:

Maskiningenjören E. Grotte. Saltsjöbaden.
 Direktören Einar Hultman. Malmö.
 Avdelningschefen O. Malmer. Göteborg.
 Maskiningenjören E. Engdahl. Stockholm.

5. *Representanter i utländska föreningar m. m.:*

a) Union Internationale de Tramways, de Chemins de Fer d'Intérêt Local et de Transports Publics Automobiles. Brüssel:

Direktören Gösta Hellgren. Stockholm.

b) Fullmäktige i Sveriges Tekniskt Industriella Skiljedomsinstitut:
 Direktören Gösta Hellgren. Stockholm. och
 Direktören C. A. Reuterswärd. Göteborg.

med Direktören Åke Nerell. Stockholm, och
 Ingenjören O. Lange, Hälsingborg,
 till suppleanter.

c) Elektriska standardiseringskommitténs utskott för elektriskt banmaterial:

Maskiningenjören E. Engdahl. Stockholm. och
 Maskininspektören L. W. Ståhle. Stockholm.

Under tiden 6—12 maj 1928 avhölls i Rom en internationell spårvägskongress, varvid Sverige officiellt representerades av föreningens ordförande, Direktör Hellgren.

6. *Räkenskaper:*

Följande sammandrag av föreningens räkenskaper utvisar den ekonomiska ställningen vid 1928 års början och slut.

Enligt 1927 års berättelse uppgingo tillgångarna den 31

december 1927 till Kr. 1 528:11

Inkomster år 1928:

Medlemsavgifter:

Ordinarie medlemmar	Kr. 4 350:—	
Extra medlemmar	» 120:—	Kr. 4 470:—
Ränta å kapital		» 56:90
		<hr/>
		Kr. 6 055:01

Utgifter år 1928:

Kostnader för årsmötet i Hälsingborg ..	Kr. 547:—	
Årsskriften 1927	» 3 014:51	
Reseräkningar	» 678:75	
Sekretariat, trycksaker, porton, telegram m. m.	» 988:56	
Övriga omkostnader	» 288:40	Kr. 5 517:22
Föreningens tillgångar den 31 december 1928		Kr. 537:79

Stockholm i augusti 1929.

GÖSTA HELLGREN.

Ordförande.

Wilh. Augustinsson.

Sekreterare.

REVISIONSBERÄTTELSE.

Undertecknade, utsedda att granska Svenska Spårvägsföreningens räkenskaper under år 1928, vitsorda härmed, att dessa befunnits i god ordning och behörigen verifierade.

I styrelsens berättelse för 1928 intagen redogörelse beträffande inkomster och utgifter under året samt den ekonomiska ställningen vid 1928 års slut överensstämmer med räkenskaperna.

Ansvarsfrihet för 1928 års förvaltning tillstyrkes.

Stockholm den 19 september 1929.

Otto Westerberg.

J. A. Ericsson.

TILL KONUNGEN.

Över tillsatta sakkunniges förslag till ny motorfordonsförordning och vägtrafikstadga får Svenska Spårvägsföreningen härigenom avgiva följande yttrande:

Föreningen representerar genom sina medlemmar *dels* samtliga de företag inom landet, vilka idka egentlig spårvägstrafik, *dels ock* vissa företag, som driva lokalbanerörelse. Dessa spårvägs- och lokalbaneföretag hava under senaste åren i stor utsträckning utvidgat sin rörelse till att omfatta jämväl omnibusstrafik, driven antingen direkt av företaget självt, genom dotterföretag eller genom intressentskap i andra omnibussföretag. Antalet omnibussar, vilkas drift sålunda direkt eller indirekt handhaves av föreningens medlemmar, utgör f. n. c:a 250 st., häri inberäknat nu pågående leveranser.

De författningar, vilkas ändring nu är ifråga, beröra för föreningens vidkommande i första hand omnibussrörelsen, men det är givetvis av allra största betydelse jämväl för utövarna av all annan lokaltrafikerörelse att de bestämmelser, som ansetts böra ingå i dessa författningar, vid varje tid äro praktiskt hållbara och för en rationell utveckling av trafiken ej onödigt tyngande.

A. Motorfordonsförordningen.

I stort sett kan förslaget anses motsvara tidens krav.

Borttagandet i princip av den sifferbundna *maximihastigheten* (§ 18 mom. 1) är ett steg i rätt riktning, då samtidigt fordringarna på förarens kompetens skärpas. Mot restriktionerna (§ 18 mom. 2) hör för närvarande endast anmärkas, att, ehuru de olika hastigheterna rent generellt sett härvid synes vara väl avvägda, rätt dock bör i lagen medgivas för vederbörande myndighet att i den allmänna samfärdselsens intresse för vissa sträckor och förhållanden medgiva höjning av det föreslagna maximum, 35—40 km. i timmen. Detta medgivande bör dock begränsas till *personomnibussar*, då deras uppgift är att för allmänheten vara ett *snabbt* befordringsmedel. Den moderna omnibussen är till sin konstruktion, manöverläthet och säkerhetsanordningar sådan, att trafiksäkerheten ingalunda äventyras, om hastigheten, där speciella förhållanden det medgiva, ej begränsas till 35—40 km. i timmen. För linjetrafiken är ett punktligt iakttagande av uppgjord tidtabell ett huvudvillkor. Därest en bestämmelse om en högsta hastighet av 35—40 km. i timmen komme att restriktivt tillämpas, skulle denna trafiks regelbundna upprätthållande kunna i

vissa fall äventyras. För vinnande av större smidighet i trafiken och undvikande av eljes måhända nära till hands liggande lagöverträdelser få vi därför föreslå, att de lokala myndigheterna medgivs rätt att för vissa speciella fall lämna tillstånd till högre hastighet för personombuss.

Mot i § 23 föreslagen definition å »yrkesmässig trafik» kan med fog riktas den anmärkning, att tillägget »i förvärvssyfte» kommer att i praktiken — på ett av sakkunnige säkerligen icke avsett sätt — vålla svårigheter, i det denna definition enligt vårt förmenande direkt inbjuder till tolkningstvister och försök att undgå den kontroll från det allmännas sida, som i den allmänna trafiksäkerhetens intresse bör fordras för all i ordets egentliga bemärkelse yrkesmässig trafik. För i sakkunniges motivering angivna fall synes oss den nuvarande formuleringen vara tillfyllest redan genom ordet »allmänheten». Därest detta ytterligare understrykes vid den slutliga behandlingen av paragrafen, torde faran av en fortsatt restriktiv tillämpning i rättspraxis vara borteliminerad.

På grund av den alltjämt pågående utvecklingen inom motorfordonsområdet kan det befaras, att denna förordnings olika bestämmelser komma att visa sig i praktiken ohållbara, innan lagändring kan ske.

För att även på föreningens intresseområden utvecklingen och lagen skola hålla jämna steg, våga vi därför uttala den förhoppningen, att den vidgade formuleringen av § 56 st. 2 skall i praktiken möjliggöra en tillämpning jämväl av nya typer av omnibussar.

B. Vägtrafikstadga.

Ur spårvägs- och lokalbanesynpunkt hävdas härvid först och främst, att det i förordningen klart skall utsägas, att densamma *icke avser den vid skenor bundna trafiken*. Denna regleras genom trafikreglementen, ordningsstadgar och trafikföreskrifter.

Tillämpningen av § 1 i nu gällande vägtrafikstadga har visserligen skett så, att stadgan icke gällt för fordon å skenor, men anse vi ett direkt förtydligande härav i stadgarna vara till allmän fördel.

Ifrågasätts kan även, om icke definitionen å »motorfordon», som finnes intagen i § 1 i motorfordonsförordningen, jämväl bör intagas i vägtrafikstadgan.

I vägtrafikstadgan bör dessutom intagas en bestämmelse om skyldighet för vägfarande att *lämna vägen fri för annalkande spårvagn*. Denna bestämmelse om spårvagns s. k. företrädesrätt, som redan finnes intagen i trafikreglementena för resp. spårvägar, har ej tillkommit för att gynna detta kommunikationsmedel på andra trafikslags bekostnad, utan utgör endast ett i den allmänna trafiksäkerhetens intresse infört stadgande, som, väl motiverat även ur andra synpunkter, dock befunnits praktiskt nödvändigt på den grund, att spårvagns-

trafiken såsom bunden vid skenor är stel och ej kan manövreras fritt på vägbanan. Ett införande i den allmänna vägtrafikstadgan av dylika bestämmelser vore givetvis av vägledande betydelse för vägfarande från orter, som sakna spårvägar.

Införandet av begreppet *huvudväg* är att hälsa med tillfredsställelse. Till huvudväg bör alltid räknas väg eller gata, där linjetrafik framgår, antingen denna bedrivs med omnibuss eller spårvagn. Direktiv härom till de lokala myndigheterna torde vara tillfyllest.

Vad till slut frågan om *vänster- eller högertrafik* beträffar har denna angelägenhet i och för sig betydelse endast för den icke reguljära motorfordonstrafiken. Ett införande av högertrafik i Sverige måste emellertid enligt vårt förmenande nödvändigt medföra en omläggning av trafikriktningen även för spårvägar och omnibussar. Vi hoppas, att den viktiga frågan om övergång till högertrafik snarast måtte bli föremål för utredning, och få vi som ett bidrag till denna meddela, att kostnaderna för förändring av landets samtliga spårvägsnät och spårvagnar från vänster- till högertrafik approximativt kunna beräknas till 2,5 miljoner kronor, en kostnad, som givetvis icke i någon mån kan påläggas spårvägsföretagen.

Vi hemställa, att vad här ovan anförts måtte tagas i beaktande vid förordningarnas slutgiltiga utarbetande.

Stockholm den 22 oktober 1929.

Underdånigst

Svenska Spårvägsföreningen

Gösta Hellgren.